

เช็กส์กับแฟชั่น : วัตถุนิยม

Sex and Fashion : Fetishism

พันธ์ุชณะ สุนทรพิพิธ¹
Panchana Soonthornpipit

บทคัดย่อ

ในโลกที่เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนและช่วยให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ การได้ครอบครองวัตถุอันเป็นที่ปรารถนานอกจากจะช่วยให้บุคคลได้รับความสุขแล้ว ยังมีส่วนในการสร้างความปลอดภัยและเสริมความรู้สึกมีอำนาจจากการได้มีสิทธิเป็นเจ้าของ โลกที่การจับจ่ายใช้สอยถูกเชื่อมโยงเข้ากับแนวคิดทางสังคมการเมืองและเศรษฐกิจ การกระตุ้นให้คนได้ใช้เงินเพื่อพัฒนาวิถีทางการผลิตเป็นสิ่งที่เราไม่อาจที่จะปฏิเสธได้ สินค้าซึ่งเกิดขึ้นภายใต้กระบวนการนั้นก็จำเป็นที่จะต้องถูกสร้างมูลค่า ทั้งเพื่อให้สามารถดึงดูดความสนใจจากผู้ซื้อและทิ้งเพื่อให้เกิดความแตกต่างจากสินค้าอื่นๆ

แต่ภายใต้การให้ค่าและความสำคัญกับวัตถุตามกรอบคิดของเศรษฐกิจ ปรัชญาการณของการหลงใหลคลั่งไคล้สินค้าถึงขั้นเทิดทูนบูชาของบางกลุ่มบุคคล จนกระทั่งใช้สินค้าเหล่านั้นเป็นเครื่องมือและสัญลักษณ์เพื่อกระตุ้นเร้าความรู้สึกทางเพศกลับเกิดขึ้นมาเป็นเวลานานในประวัติศาสตร์อย่างน่าแปลกใจ ในมุมมองที่สังคมตัดสินบุคคลผู้มีพฤติกรรมเช่นนั้นว่าประหลาดถึงขั้นเพี้ยนและวิปริต การได้ลองตั้งคำถามเพื่อได้เข้าใจว่าสาเหตุมาจากสิ่งใด เป็นเพราะพวกเขาอ่อนแอ เจ็บป่วย หรือว่าแท้จริงแล้วพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นก็ไม่ได้ต่างจากการต่อต้านกลไกทางเศรษฐกิจ

คำสำคัญ: เครื่องแต่งกาย; แฟชั่น; เพศ; เพศสภาพ; ทุนนิยม

Abstract

In the world that everything money can buy. The possession of all the objects we desire giving us pleasure and satisfaction. Meanwhile, living in a society that both politic and economic pushing people to spend more money under the context of strengthen the nation, the propaganda in adding extra value into everything in our life becomes common and necessary. This is the reason why in capitalism world, we attract to something because of its beauty made by others, and we decide to purchase it because of the recommendation also made by others.

The strange phenomenon of Fetishism that can trace back in time, shows us the power of objects over human, we adore them, and we worship them and for some people the objects becomes symbols of sexual representation. In spite of judging them as weirdo and sicko, if we try to understand how this phenomenon could happened, we might finally get the answer whether they are sick or it is all an act against the capitalism world we are living in.

Keyword: Clothing; Fashion; Sex; Gender; Materialism

¹อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1. บทนำ

เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายตลอดจนสินค้าแฟชั่นต่างๆ ที่ถูกผลิตขึ้นภายใต้โครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ เริ่มต้นจากบทบาทหน้าที่ในการปกป้องร่างกายและให้ความอบอุ่น มันถูกพัฒนาผ่านระบบกลไกที่เกี่ยวข้องกับการขายทำให้เกิดมูลค่าที่มากกว่าความหมายของเครื่องแต่งกายที่ควรจะเป็น การเสริมมูลค่าให้เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายทำให้เกิดโครงสร้างใหม่ของกระบวนการที่เรียกว่า “แฟชั่น” อันว่าด้วยการผลิตความนิยมในคนกลุ่มใหญ่ให้เกิดขึ้นกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อนำไปสู่การยกระดับของราคาเพื่อให้ตัวสินค้ากลายมาเป็นที่ปรารถนามากขึ้น

กระบวนการปรับเปลี่ยนความหมายเดิมของสิ่งหนึ่งจนกลายเป็นสิ่งใหม่และยังเป็นที่ต้องการของคนกลุ่มใหญ่นี้ ชวนให้นึกถึงพัฒนาการในสังคมในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ที่การกระตุ้นการสร้างความหมายให้สินค้าให้ต้องตลาดด้วยกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อเอาชนะคู่แข่งทางการค้าและช่วงชิงเอายอดขาย ผู้บริโภคในฐานะของเพื่อองตัวสุดท้ายที่อยู่ในกลไกทางเศรษฐกิจจึงจำเป็นต้องใช้ความคิดอย่างถ่วงถ่วงและรอบคอบเพื่อที่จะได้มองเห็นและเข้าใจระบบจนไม่ตกเป็นทาสของกระบวนการสร้างอิมเมจที่สนับสนุนให้เกิดการซื้อขายอย่างที่ไม่มีความจำเป็น

2. เฟติชิสต์ : กาสวัตฤ

คำว่า Fetishism หรือ ลัทธิแห่งความคลั่งไคล้ เป็นคำศัพท์ที่สันนิษฐานว่าน่าจะมามีที่มาจากตั้งแต่สมัยคริสต์ศตวรรษที่ 17 ในช่วงที่ชาวยุโรปเริ่มออกเดินเรือเพื่อสำรวจโลกและมุ่งแสวงหาดินแดนใหม่อันนำไปสู่กระบวนการล่าอาณานิคม จากรากศัพท์ที่มีที่มาจากภาษาโปรตุเกส “feiti_o” ที่มีความหมายถึง เสน่ห์ หรือ อำนาจวิเศษ (Spell หรือ Magical power) เชื่อมโยงการเกิดขึ้นของคำเข้ากับความประหลาดใจของชาวตะวันตกเมื่อแรกรู้จักกับการนับถือวัตถุของชนพื้นเมืองแอฟริกันดั้งเดิมที่มีต่อรูปเคารพและวัตถุประหลาดที่มีผลกับศรัทธาและจิตใจ

“หลักฐานทางประวัติศาสตร์ย้อนให้เห็นได้ว่าคำว่า fetish นั้นมาจากภาษาโปรตุเกสว่า feiti_o และจากรากของภาษาหมู่เกาะที่ว่า fetisso ถึงแม้ว่าต้นกำเนิดในภาษาโปรตุเกสนั้นจะชวนให้สงสัยถึงมูลเหตุของการเชื่อมโยงกันระหว่างศาสนาและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในกลุ่มชนพื้นเมืองที่ชาวยุโรปเข้ามาทำการค้าขายรวมถึงเข้ายึดครองจากการล่าอาณานิคม หากพิจารณาในภาษาละตินพบว่าคำศัพท์นี้เชื่อมโยงกับคำว่า facticium ที่หมายถึงการผลิต (fabrication) อันสะท้อนถึงความเชื่อที่ว่ามนุษย์เป็นผู้ผลิตวัตถุอันมีคุณสมบัติพิเศษที่โยงกับความเชื่อและโชคลาง นอกจากนี้รากศัพท์ของ fetish ยังพบในคำที่มีความหมายสัมพันธ์กับเวทมนตร์ หรือ อำนาจเหนือธรรมชาติ เช่น faerie หรือ faee ในกลุ่มภาษาแองโกล-นอร์แมน”(encyclopedia. 2005: online)

จากที่มำดั่งกล่าวนี้เองที่ทำให้ Fetishism ถูกโยงเข้ากับระบบความเชื่อที่ว่าด้วย การหลงใหลคลั่งไคล้ และความปรารถนาในวัตถุซึ่งถูกสร้างขึ้นมาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ กรอบความคิดลักษณะนี้ทำให้

วัตถุเกิดความสำคัญมากไปกว่าธรรมชาติพื้นฐานเดิมของวัตถุ และเป็นสาเหตุที่ทำให้มนุษย์ขวนขวายและตามหาเพื่อจะได้ครอบครองวัตถุที่สามารถปรกฏนัยความหมายพิเศษเช่นนี้มานับตั้งแต่อดีต

การให้คุณค่าใหม่กับวัตถุอย่างที่มีความสัมพันธ์กับจิตใจมากจนถึงขั้นของการสร้างให้วัตถุนั้นเป็นดัง “สิ่งของที่ต้องปรารถนา” นี้เอง ที่มีส่วนทำให้ มนุษย์ตกเป็น “ทาสของวัตถุ” เราเริ่มรู้สึกผูกพันจนเข้าสู่สภาวะของการหลงรักในวัตถุนั้น เริ่มต้นด้วยการชื่นชมรูปลักษณะภายนอกของมันก่อนที่จะเพิ่มคุณค่าให้กับวัตถุนั้นผ่านสุนทรียะที่ปรกฏ และเมื่อวัตถุดำรงความสำคัญกับมนุษย์มากจนถึงระดับที่ก้าวล้ำเข้าไปสู่ขอบเขตของความพึงพอใจทางเพศ สิ่งของต้องปรารถนาที่เราหลงใหลจึงกลายเป็นวัตถุที่ถูกใช้เพื่อกระตุ้นเร้าความรู้สึกทางเพศและทดแทนสภาวะของความขาดให้สมบูรณ์ได้

ภาพประกอบ: (ภาพซ้าย) โครงกระดูกมนุษย์ยุคหินกลางที่ถูกฝังพร้อมกับสร้อยคอทำมาจากเปลือกหอยพบที่เกาะ T_viec ประเทศฝรั่งเศส และ (ภาพขวา) การรัด Corset ของสตรีในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 19 ที่มา: (ภาพซ้าย) <http://benedante.blogspot.com/2014/05/the-mesolithic-tombs-of-teviec-brittany.html> และ (ภาพขวา) <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/88/c7/20/88c720ad30c96026011aa78ca0ac65e7.jpg>

ตามกระบวนการวิเคราะห์ในแนวทางของซิกมุนด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) นักจิตวิเคราะห์คนสำคัญในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ได้จัดประเภทของ ความหลงใหลในวัตถุ หรือ Fetishism นี้เข้าเป็นรูปแบบหนึ่งของการป่วยทางจิต โดยฟรอยด์นำเสนอแนวคิดผ่านบทความปี ค.ศ. 1927 ว่าเป็นผลสืบเนื่องมาจากวัยเด็ก ที่เกิดขึ้นกับสภาวะของความหวาดกลัวที่จะต้อง “ถูกตอนอวัยวะเพศ” (Castration complex) ที่เป็นส่วนทำให้เด็กรู้สึกว่าตนเอง “ขาด” และ “ไม่สมบูรณ์”

“สำหรับเด็กชายการได้รับรู้ว่าแม่ของเขาและผู้หญิงคนอื่นๆนั้น “ไม่มี” อวัยวะเพศชายเปรียบได้เช่นเดียวกับความรู้สึกของความกลัวที่จะถูกตอน เมื่อเป็นเช่นนั้นอวัยวะเพศหญิงจึงไม่ต่างกับกับความน่าหวาดกลัวสำหรับเด็กชาย เมื่อเติบโตขึ้นชายหนุ่มจึงเรียนรู้ที่จะ

เปลี่ยนความนำหาวดกตัวนั้นให้กลายเป็นสิ่งของที่ต้องปรารถนา (Object of desire) แต่กับบางคนที่มีความหาวดกตัวที่จะต้องสูญเสียหรือถูกตัดต่อด้วยอะเพศนั้นรุนแรงมากจนไม่สามารถที่จะเปลี่ยนความกตัวนั้นไปได้ ความรู้สึกภายในของบุคคลผู้นั้นก็จะทำการหาวัตถุเข้ามาทดแทนความกตัวนั้น เพื่อที่จะได้ลบความทรงจำและก้าวข้ามความหาวดกตัวนั้นไปให้ได้ในที่สุด” (Fetishism. 2017: online)

ในขณะเดียวกันฌาคส์ ลากอง (Jacques Lacan) นักจิตวิเคราะห์และนักปรัชญาสมัยใหม่ ที่ให้ความสนใจกับกระบวนการสร้างความหมายและอิมเมจของมนุษย์ ได้กล่าวถึงกระบวนการที่ว่าด้วย “ความปรารถนา” ว่าเป็นผลที่เกิดขึ้นจาก “บุคคลอื่น” (หรือ The Other ในความหมายของลากอง) ที่มีส่วนทำให้เราจำเป็นที่จะต้อง “เติมตนเองให้สมบูรณ์” เพื่อที่จะได้รับการยอมรับตามความคาดหวัง ดังนั้นมนุษย์จึงสร้าง “วัตถุตัวแทน” ขึ้นมา เรียกว่า “Object petit a” หรือ “The Object a” ซึ่งมีความหมายถึง “วัตถุปรารถนา” ที่มีคุณสมบัติในการช่วยทดแทนหรือเติมเต็มความต้องการให้กับมนุษย์ กล่าวคือ ในสภาวะของความเครียดและเป็นกังวลกับความไม่สมบูรณ์ของตนเองเพราะ “ขาด” สิ่งที่มีความสำคัญ หรือ (A) อันมาจากความคาดหวังของ “ผู้อื่น” มนุษย์จึงหาทางชดเชยสภาวะของความด้อยค่าผ่านการสร้างสิ่งที่มีความสำคัญน้อยกว่า หรือ (a) ที่สามารถครอบครองได้ขึ้นมาทดแทน ดังนั้นวัตถุที่ลากองเรียกว่า Object petit a จึงเป็นวัตถุที่มนุษย์แต่ละบุคคลสามารถจะถือครองได้ โดยไม่จำเป็นที่จะต้องมีความหมายสอดคล้องกับความหมายแท้จริงที่มันเป็น แต่สามารถปรากฏสร้างความหมายใหม่ขึ้นได้ตามที่ “เจ้าของ” ผู้มีสิทธิอันเด็ดขาดในการครอบครองวัตถุนั้นจะนิยาม

“Object petit a จึงมีนัยของการเป็นสัญลักษณ์ที่ถูกผลิตขึ้นเพื่อแทนค่าความกตัวที่จะถูกตัดต่อด้วยอะเพศ ลากองอธิบายความหมายของวัตถุ Object petit a ว่าไม่ต่างจากการล้มระบบความเชื่อที่มาจากผู้อื่นลง ซึ่งผลที่เกิดคือการแบ่งพื้นที่การรับรู้ถึงสภาวะของวัตถุนั้นในความเป็นจริงและในสภาวะจิตใต้สำนึก ดังนั้นเมื่อมันถูกสร้างขึ้นหลังจากการล้มความคิดความเชื่อแบบเดิมลงไปแล้ว มันจึงทำหน้าที่เป็นภาพจินตนาการที่สามารถสวมเข้าทดแทนระบบความคิดเดิมที่ถูกตัดตอนออกไปได้ ด้วยเหตุนี้ Object petit a จึงเป็นตัวแทนในแบบ-คล้ายๆกับสิ่งที่ผู้อื่นคาดหวังอย่างอ้อมๆ ลากองเน้นว่านอกเหนือจากจะต้องเข้าใจรูปลักษณะที่ภู้นำเสนอของวัตถุแล้วนั้น เราจำต้องทำความเข้าใจวัตถุนั้นผ่านการวิเคราะห์ถึงการดำรงอยู่ของมันผ่านความหมายที่ซ่อนอยู่ในฐานะของการเป็นวัตถุปรารถนาที่เกิดจากจากความปรารถนาของผู้อื่นอีกด้วย” (Object petit a. 2017: online)

3. มาร์กซิสม์และวัตถุนิยม

แนวคิดที่ว่าด้วยระบบเศรษฐกิจการเมืองแบบมาร์กซิสม์ (Marxism Theory) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) นักคิดนักเขียนและนักปรัชญาชาวเยอรมันเชื้อสายยิว ในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยภายใต้กรอบความคิดแบบมาร์กซิสม์นั้นแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจและสังคมที่มนุษย์อาศัยอยู่ว่า

เกี่ยวโยงเข้าหากันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เขาเชื่อในระบบปรัชญาที่เป็นไปตามแนวคิดแบบวัตถุนิยม หรือ Materialism โดยวิพากษ์ระบบโครงสร้างแบบทุนนิยมที่พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วในเวลานั้นว่าเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดการเอาวัดเอาเปรียบไปจนถึงขั้นการขูดรีดแรงงานอย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งปรากฏอยู่ในงานเขียนชิ้นสำคัญของมาร์กซ์ที่มีชื่อว่า “Das Kapital” หรือ “ว่าด้วยเรื่องทุน” ที่ตีพิมพ์เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1867

บทหนึ่งในหนังสือ Das Kapital มาร์กซ์วิพากษ์ระบบทุนนิยมผ่านความสัมพันธ์ของเศรษฐกิจและสังคมในแนวคิดที่ว่าด้วย “Commodity Fetishism” หรือ “ความคลั่งไคล้ในสินค้า” อันเกิดขึ้นจากกระบวนการผลิตในสังคมแบบทุนนิยม ที่นายทุนจำเป็นที่จะต้องสร้างมูลค่าและคุณค่าของสินค้าในรูปแบบของสัญลักษณ์ให้เกิดขึ้นโดยไม่จำเป็นที่จะต้องสอดคล้องกับคุณค่าตามธรรมชาติของวัตถุหรือสินค้านั้น ราคาของสินค้าที่วัดได้ด้วยจำนวนเงินจึงเกิดขึ้น เพื่อให้ผู้ใช้ซื้อได้และยอมจ่ายเงินเพราะเกิดความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับสิ่งของ และรู้สึกพอใจที่จะบริโภคมูลค่าของสิ่งของที่ถูกสร้างขึ้นมากกว่าบริโภคประโยชน์จากสิ่งของ โดยนายทุนคือผู้ที่ได้รับผลกำไรจำนวนมหาศาลของการบิดเบือนเพื่อเพิ่มมูลค่าที่สร้างขึ้นของสิ่งของนั้น

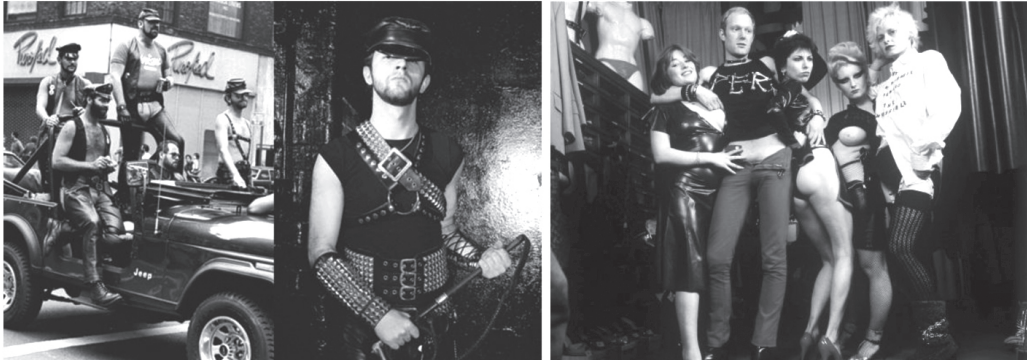
“การเกิดขึ้นของปรากฏการณ์เช่นนี้เป็นเพราะว่าในสังคมแบบทุนนิยมนี้ เรามองไม่เห็นผู้ผลิตสินค้า แต่เรามีความสัมพันธ์กับสินค้าที่พวกเขาผลิตผ่านระบบของการแลกเปลี่ยนเงินตรา กับสิ่งที่พวกเขาผลิตขึ้นมา ดังนั้นหากเรายังคงสร้างความสัมพันธ์ผ่านระบบเช่นนี้ เราก็จะมองข้ามความจริงที่ซ่อนอยู่ด้านหลังสินค้าเหล่านั้นซึ่งก็คือแรงงานของผู้ผลิตสินค้า ภายใต้ความจริงที่ว่า เงิน ทำการปิดบังแรงงานและความเจ็บปวดของกรรมกรโดยทำให้เราเกิดความสนใจในตัวสินค้ามากกว่า ดังนั้นแล้วในสังคมแบบทุนนิยมมูลค่าของเงินตราที่มีต่อวัตถุจึงไม่ต่างจากศรัทธาที่มีต่อเครื่องรางเหมือนในสังคมพื้นเมืองโบราณ ความสัมพันธ์ที่ควรเกิดขึ้นระหว่างมนุษย์จึงถูกลดลงเพราะพวกเขาผูกโยงตนเองให้ตกอยู่ภายใต้อำนาจและความสัมพันธ์ของวัตถุที่พวกเขาสร้างขึ้น” (Marxism, 2002: online)

4. อำนาจในวัตถุ

จากพื้นฐานของการเป็นวัตถุที่ถูกผลิตขึ้นเพื่อปกป้องร่างกายทั้งจากสภาพอากาศไปจนถึงการสร้างความปลอดภัยให้กับมนุษย์ เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายถูกสร้างความหมายขึ้นใหม่ในโลกแบบ Fetishism ผ่านกระบวนการที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของอำนาจและการตกอยู่ใต้อำนาจ อาทิ เครื่องแบบ หรือ ยูนิฟอร์มที่กระตุ้นให้คิดถึงความสัมพันธ์ในโครงสร้างระบบเศรษฐกิจที่ลัทธิแห่งความคลั่งไคล้วัตถุได้ถูกพัฒนาขึ้น

แรงบันดาลใจจากสงครามกลายเป็นเครื่องมือที่แฟชั่น Fetish นำเอารูปแบบของยูนิฟอร์ม รวมไปถึงจนถึงอุปกรณ์ทางการทหารที่ “เคยมีความสำคัญ” มาสลบบทบาทและใช้สำหรับสวมใส่ให้เกิดความหมายใหม่ หากเราพิจารณาถึงการให้ความสำคัญกับ “ตัววัตถุ” ในกรอบคิดแบบ Fetishism แล้วจะพบว่าภายใต้รูปลักษณะของเครื่องแบบและยูนิฟอร์มเราได้เลือกและจงใจมองข้าม “ตัวตน” ของบุคคลที่สวมใส่เครื่องแบบนั้น แต่กลับมองเห็นการให้ความหมายที่แสดงนัยของการมีอำนาจเด็ดขาดที่ถือครองโดยร่างกายของเพศชาย ภายใต้เครื่องแบบ แนวความคิดนี้สอดคล้องกับความพยายามที่แฟชั่น Fetish ต้องการจะให้เกิดขึ้น ผ่าน

กระบวนการที่เพิ่มความสำคัญให้กับ “วัตถุ” จนถึงขั้นต้อง “ตั้งคำถาม” ในการดำรงอยู่ของมัน เมื่อเป็นเช่นนี้ การเห็นเลื้อยผ้านั้นจึงจะสะท้อนความหมายทางสัญลักษณ์กลับไปยังภาพของความรุนแรงและความเจ็บปวดที่เกิดขึ้นจากสงครามที่เครื่องแต่งกายเหล่านั้นถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการทำลายล้างมนุษย์ด้วยกันเอง

ภาพประกอบ: (ภาพซ้าย) เครื่องแต่งกายแบบ Fetish ที่ได้แรงบันดาลใจจากเครื่องแบบ และ (ภาพขวา) วิเวียน เวสต์วูด ในร้าน SEX ที่ชายแต่เลื้อยผ้าแบบ Fetish ช่วงทศวรรษที่ 1970

ที่มา: http://www.asos.com/men/fashion-news/2015_02_15-sun/fetish-wear-in-fashion/ และ <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/1a/63/07/1a6307a2e82cfd73f6409c9b1f3b6f3c.jpg>

การเรียกร่องลึงทิวทางเพศเพื่อแสวงหาความเท่าเทียมกันของเกย์และเลสเบียนในโลกตะวันตก พัฒนาขึ้นอย่างรุนแรงในช่วงทศวรรษที่ 1950 และ 1960 เครื่องแบบที่เป็นตัวแทนของอำนาจต่างๆ ในโลกของชายผิวขาว ไม่ว่าจะเป็น ทหาร ตำรวจ หรือแม้กระทั่งควาบอย กลายมาเป็นเครื่องมือสำคัญที่ชายรักเพศเดียวกันใช้เพื่อประกาศจุดยืนของความเป็นเพศของตนเอง แต่เพื่อที่แฟชั่นจะสลบชั่วคราวผู้กุมอำนาจที่แท้จริงให้เกิดขึ้นภายใต้กระบวนการเรียกร่องให้ได้มาซึ่งอำนาจที่ไม่เคยได้รับ เครื่องแบบเหล่านั้นจึงผ่านกระบวนการของการ “กระทำ” เพื่อให้สามารถปรากฏในความหมายใหม่ได้ด้วยการใช้วัสดุเช่น หนัง ยาง พิวซี หรือ ลาเท็กซ์ ที่ถูกผูกโยงนัยเข้ากับความเป็น Fetish ผ่านรูปผิวสัมผัสและกลิ่นที่มีความใกล้เคียงกับผิวหนังมนุษย์ ไปจนถึงการจงใจที่จะทำลายเครื่องหมายแห่งอำนาจนั้นด้วยการตกแต่งพื้นผิวเครื่องแต่งกายโดยวิธีการตัด ฉีก เจาะ กัด และ ตอกหมุด

“สาเหตุที่ทำให้ ลาเท็กซ์ หรือวัสดุที่มีพื้นผิวมันเป็นเงาเป็นที่สนใจสำหรับแฟชั่นแบบ fetish เป็นเพราะลักษณะพิเศษของการทำให้เกิดเป็นผิวหนังชั้นที่ 2 ที่มีนัยของการกระตุ้นร่ำความรู้สึกทางเพศกับผู้สวมใส่ ในทางกลับกันผู้ที่สวมชุดยาง ลาเท็กซ์ หรือ พิวซีที่แบบสนิทกับร่างกายนั้นก็ถูกจับจ้องไม่ต่างกับว่ากำลังเปลือยร่าง ขณะที่วัสดุเช่นยาง ลาเท็กซ์ หรือ พิวซีนีสามารถที่จะขีด หรือผสมด้วยสี ให้เกิดเป็นเงาและมีสีสันสดใสขึ้นมาได้ จึงเท่ากับเป็นการเสริมคุณลักษณะในการกระตุ้นความรู้สึกทางด้านผิวสัมผัส รวมไปถึงความแน่นที่เกิดจากการรัดตัวของวัสดุเมื่อสวมใส่ซึ่งจะช่วยสร้างสภาวะของการถูกมัดอันทันช่วยเรา

อารมณ์ทางเพศ รวมไปถึงกลิ่นของวัสดุที่มีความพิเศษเฉพาะตัวเองและสามารถผ่านกระบวนการแต่งกลิ่นจนสามารถปลุกความรู้สึกให้กับผู้สวมใส่บางคนได้” (Greigh, Julian. 2011: online)

และภายใต้ลักษณะพิเศษของวัสดุและโครงสร้างของความสัมพันธ์แบบผู้บงการและผู้ตกอยู่ใต้อำนาจ หรือ Sado-Masochism นี้เอง ที่แฟชั่นแบบ Fetish ผันตัวเองเข้าไปสู่พื้นที่ในการเป็นตัวแทนของแฟนตาซีทางเพศในรูปแบบนายและบ่าว ผ่านกระบวนการ “เล่น” แบบสวมบทบาท หรือ Role play ที่มีการสร้างบทบาทของผู้ควบคุม (Master หรือ Mistress) ที่ถูกกำหนดโดยยูนิฟอร์ม เช่น ชุดหนัง หมวก ถุงมือ และหน้ากากยาง เพื่อบงการผู้ถูกควบคุม หรือ ทาส (Slave) ในชุดยางหรือร่างที่เปลือยด้วยเครื่องประกอบการแต่งกาย เช่น เสื้อหนัง ชุดยาง โช้ แล้ และถุงเท้ามือ จึงเท่ากับการสะท้อนและเสียดสีโครงสร้างของสังคมเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ประกอบด้วยนายทุนผู้ขูดรีดและชนชั้นกรรมกรตัวแทนของแรงงานชั้นต่ำ ปรากฏการณ์ของการสลับบทบาทในห้องปิด หรือ Private Space จากผู้ที่มีรสนิยมแบบ Fetish อย่างที่เรามักจะได้ยินกัน เช่น กรณีผู้บริหารบางท่านชอบเล่นบทบาทเป็นทาสผ่านการควบคุมของนายหญิงที่จ้างมาเพื่อให้เห็นบทบาทของผู้ควบคุมในพื้นที่ปิดส่วนตัว การที่ผู้บริหารเหล่านี้ยอมเปลือยร่างกายและทำตามคำสั่งอันไร้เหตุผลอย่างมีความสุขอันตรงกันข้ามกับบทบาทที่พวกเขา “เป็น” ใน “ความเป็นจริง” ก็ไม่ต่างจากการแสดงให้เห็นความอ่อนแอในสภาวะจิตใจมนุษย์ภายใต้ความเครียดอันเกิดจากแรงกดดันของสังคมที่ผู้ชายวัตถุ

ดังนั้นเมื่อตีไซเนอร์ วิเวียน เวสต์วูด (Vivienne Westwood) เปิดร้านเสื้อผ้าที่มีชื่อว่า SEX ในลอนดอนขึ้นมาช่วงทศวรรษที่ 1970 ขณะที่ยังคงอยู่กับ มัลคอล์ม แมคลาเรน (Malcolm McLaren) แห่งวง Sex Pistol สินค้าในร้านของเธอส่วนใหญ่จึงเจาะจงกลุ่มลูกค้าที่ชื่นชอบและปรารถนาในแฟชั่นแบบ fetish ภายใต้แนวคิดกบฏตามแบบกรอบคิดของพังค์รุ่นแรก วัตถุประสงค์ในการโปรโมทและขายสินค้าด้วยการช้อคสังคมที่วางตัวเป็นผู้ตีของวิเวียนในลักษณะนี้ จึงไม่ต่างจากการกระชากหน้ากากให้เราได้เห็นมุมมองและให้ความสำคัญกับความเป็นมนุษย์จริงๆที่อยู่ภายใต้ตราประทับของความแปลกพิสดารที่สังคมบัญญัติขึ้น ดังนั้นเราจึงเข้าใจได้ว่าเพราะเหตุใดแฟชั่น fetish จึงเดินหน้าเข้าทำทลายระบบทุนนิยมและความคลั่งวัตถุอย่างต่อเนื่องผ่านการที่นักร้องและนักแสดงหลายคนที่ยิบเอาเสื้อผ้าสไตล์ซาโด-มาโซคิสต์ไปจนถึงเสื้อหนังรัดแบบ Bondage มาสวมใส่เป็นสัญลักษณ์ของการดำรงอยู่ของมนุษย์ที่ต้องการการยอมรับในตัวบุคคล อาทิ มาดอนน่า และ เลดี้กาก้า ไปจนถึงผลงานภาพถ่ายของช่างภาพแฟชั่นอย่าง เฮลมุต นิวตัน (Helmut Newton) และ สตีเวน ไมเซล (Steven Meisel)

5. ทลงรูปอุเบง

นักวิชาการทางด้านประวัติศาสตร์แฟชั่นหลายคนตั้งข้อสังเกตว่า แท้ที่จริงแล้วแนวคิดที่ว่าด้วยแฟชั่นแบบ Fetish ซึ่งแสดงถึงสภาวะอันหลงใหลคลั่งใคล้กับเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายนั้น น่าที่จะเริ่มขึ้นอย่างชัดเจนในช่วงสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 19 จากปรากฏการณ์เครื่องแต่งกายชั้นในของผู้หญิงที่เรียกว่า Corset และ Crinoline ซึ่งแทบทุกคนล้วนปรารถนาจะได้มาเพื่อครอบครองสวมใส่ โดยที่ความต้องการนั้นทวีความรุนแรงอย่างไม่

เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ของแฟชั่น ผู้หญิงจะรัดร่างกายตนเองด้วยเสื้อชั้นในที่เสริมด้วยเหล็ก จนเอวคอดกิ่วเกิดเป็นรูปทรงนาฬิกาทราย (Hour Glass Silhouette) และสวมสู่มที่ทำจากโครงเหล็กที่ขยายสะโพกออกกว้างถึงพื้น จนรูปร่างผิดธรรมชาติไปจากรูปร่างอันควรจะเป็น

ความหมกมุ่นและหลงใหลในการผลิตโครงสร้างทางกายภาพขึ้นมาใหม่นี้สอดคล้องกับการเกิดขึ้นของระบบทุนนิยมในช่วงต้นของคริสต์ศตวรรษที่ 19 ภายใต้สภาวะของการผลิตที่ทุกอย่างเหมือนกันจนแยกไม่ออก มนุษย์พยายามที่จะหลีกเลี่ยงและแสวงหาความพึงพอใจผ่านการสร้างความต่างจากความ “ไม่เหมือน” และ “แปลกไปจากสิ่งอื่น” วัตถุในสถานะของเครื่องแต่งกายจึงถูกให้ความสำคัญกับการผลิตรูปร่างใหม่ที่ควบคุมได้ และทำให้มนุษย์ได้มี “มีอำนาจ” จากการบงการตนเองโดยไม่ต้องตกอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ใด โดยเฉพาะในกลุ่มผู้หญิงที่มีสถานะเป็นชนชั้นระดับรองในสังคม การควบคุมร่างกายของตนเองขึ้นมาได้ผ่านเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายของผู้หญิงจึงเท่ากับการการปลดแอกตนเองออกจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ทุกอย่างล้วนถูกผลิตและสร้างขึ้นมานำมาให้ “มูลค่า” โดยผู้อื่น

ในความสัมพันธ์อันชวนให้ขบคิดของระบบเศรษฐกิจที่มีผลกับร่างกายและการตกอยู่ภายใต้อำนาจบงการที่คลั่งไคล้กับการควบคุมร่างกายของตนเช่นนี้ ที่ทำให้เครื่องแต่งกายและร่างกายในลักษณะของโครงสร้างทางกายภาพแบบแยกส่วนและแยกองค์ประกอบถูกแฟชั่นแบบ Fetish นำมา “เล่น” กับการสร้างความหมายใหม่ เราพบว่า คริสเตียน ดิออร์ (Christian Dior) เป็นดีไซเนอร์คนสำคัญในช่วงทศวรรษ 1940-50 ที่หยิบเอาทรวดทรงผู้หญิงที่เกิดจาก คอร์เซ็ตและครีโนลีน มาทำให้เกิดความสำคัญในยุคที่ยุโรปจำเป็นต้องฟื้นตัวทางเศรษฐกิจหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ร่างกายที่ถูกควบคุมได้ทำหน้าที่แยกตัวเองออกจากรูปแบบของเครื่องแต่งกายยุคก่อนหน้าที่หลวมกว่าและมีรูปทรงที่ปล่อยสบายกว่า ในความสัมพันธ์แบบนาย/บ่าวและนายทุน/แรงงาน ผลงานการออกแบบของดิออร์สร้างนิยามใหม่ของร่างกายชั้นสูงให้เกิดขึ้นกับแฟชั่นสตรีและทำให้ร่างกายรัดรูปกลายเป็นโครงสร้างอุดมคติที่สัมพันธ์กับอำนาจและชนชั้นนายทุน ขณะที่รูปทรงหลวมๆของเสื้อผ้ายุคก่อนหน้าตกเป็นสัญลักษณ์ของชนชั้นล่างและผู้ใช้แรงงาน

ภาพประกอบ: (ภาพซ้าย) The Bar Suit ออกแบบโดยคริสเตียน ดิออร์ ปี ค.ศ.1947

และ (ภาพขวา) การรัดทำแบบดอกรับทองคำของหญิงชาวจีน ก่อนการปฏิวัติวัฒนธรรม สมัยเหมาเจ๋อตง

ที่มา: (ภาพซ้าย) <http://content.ngv.vic.gov.au/col-images/api/EXH1019035/1280>

และ (ภาพขวา) <https://metrouk2.files.wordpress.com/2015/11/bykgfa.jpg?w=748&h=490&crop=1>

ไม่ต่างกับความลุ่มหลงในเท้า (Foot Fetish) ที่กลายเป็นอีกหนึ่งความหลงใหลที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาไล่เลี่ยกัน ตามประวัติศาสตร์เครื่องแต่งกายตะวันตกนั้น เราพบว่าเท้าของสตรีเป็นหนึ่งในชิ้นส่วนของร่างกายที่ถูกปกปิดมาตลอดการสวมรองเท้าส้นสูงมากที่เรียกว่า Chopine ของหญิงโสเภณีชั้นสูงในเวนิสช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16 นั้น มีส่วนทำให้พวกเธอต้องเดินและทรงตัวอย่างยากลำบาก ซึ่งกลายเป็นเสน่ห์ของสตรีที่ไม่สามารถจะช่วยเหลือตัวเองได้ในมุมมองของเหล่าชายหนุ่มจนถึงขั้นคลั่งไคล้ การค่อยๆ เปิดเผยเท้าของตนเองของสตรีจึงถูกโยงเข้ากับความรู้สึกและการกระตุ้นเร้าความรู้สึกทางเพศ พฤติกรรมการมัดเท้า หรือ Foot Binding ที่เราเรียกกันว่า เท้าดอกบัวทองคำ (Lotus Feet) อันเชื่อมโยงกับสตรีชั้นสูงในประเทศจีนจึงกลายเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจที่เกิดขึ้นกับฝ่ายชาย เพราะการใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมและสังคมผ่านความเชื่อที่สามารถทำให้สตรีพิการได้อย่างถูกต้องตามประเพณีนี้เปิดโอกาสให้กับสามีได้สามารถเป็น “เจ้าของ” ร่างกายของผู้หญิงได้อย่างชอบธรรมไม่ต่างจาก “วัตถุ” ชิ้นหนึ่ง โดยเฉพาะเมื่อสตรีจะสามารถถอดผ้าที่มัดเท้าออกได้เฉพาะในห้องนอน กลิ่นเท้าที่ผ่านการปรุงด้วยเครื่องหอมมาตลอดทั้งวันมีส่วนในการกระตุ้นความรู้สึกทางเพศของสามี และเท้าที่ถูกบิดจนพิการนั้นก็จะเป็นดั่งสะโพกของเธอให้แน่นขึ้นเมื่อนอนราบ เท้ากับว่ากระบวนการทั้งหมดนี้ล้วนนำไปสู่การสร้าง “ร่างกาย” ของผู้หญิงให้กลายเป็น “วัตถุ” ทางเพศอันสมบูรณ์เพื่อปรนนิบัติต่อสามีตามหน้าที่ของภรรยาที่ดีตามมาตรฐานสังคม การออกคำสั่งห้ามการมัดเท้าหลังจากการปฏิวัติวัฒนธรรมโดยเหมาเจ๋อตุง จึงไม่ต่างจากการล้มระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมโดยชนชั้นล่างผ่านระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม

ภาพประกอบ: คอร์เซ็ตหนังและขาเทียม ในคอลเล็กชันปีค.ศ.1999 ของ อเล็กซานเดอร์ แม็คควีน
ที่มา: <http://blog.metmuseum.org/alexandermcqueen/images/McQ.840a%E2%80%93T.jpg> และ (ภาพขวา)http://blog.metmuseum.org/alexandermcqueen/images/McQ.840a%E2%80%93mcf.840a%E2%80%93Prez_accessory.AV0.EL.JPG

ในผลงานปีค.ศ. 1999 อเล็กซานเดอร์ แม็คควีน (Alexander McQueen) วิพากษ์กระบวนการที่แฟชั่นตกอยู่ภายใต้ระบบเศรษฐกิจและละเลยร่างกายของมนุษย์ที่อยู่ภายใต้เครื่องแต่งกายนั้น ด้วยการออกแบบเสื้อผ้าให้กับนางแบบนักแสดงและนักวิ่ง เอมี เมลลินส์ (Aimee Mullins) ผู้ที่เสียขาไปทั้ง 2 ข้างตั้งแต่อายุ 1 ขวบ ในรูปแบบของ คอร์เซ็ตหนังที่จำลองร่างกายมนุษย์โดยมีรอยเจาะผ่าพาดผ่านบนลำตัวไม่ต่างจาก

รอยกวีตของใบมีด พร้อมกับขาจำลองทั้ง 2 ข้างที่ทำจากไม้แกะสลัก แม้ควีนกะเทาะเปลือกของวัตุนิยม ด้วยการนำเสนอความน่าเกลียดที่อยู่ใต้มาตรฐานของสังคมผ่านความสวยงาม พร้อมกับตั้งคำถามถึงนิยามความงามของร่างกายในอุดมคติ ไม่ต่างกับเดมνά กวาซาเลีย (Demna Gvasalia) นักออกแบบแห่งห้องเสื้อบาลองเซียก้า (Balenciaga) ที่ออกแบบกระเป๋าราคาแพงซึ่งเหมือนกับจะได้รับแรงบันดาลใจมาจากถุงสินค้าราคาถูกจากแถบตลาดขายส่งในเอเชีย และยังนำเสนอเสื้อผ้าที่ทำมาจากวัสดุ เช่น ลาเท็กซ์และสเปนเด็กซ์ อันชวนให้นึกถึงอดีตที่เคยรุ่งเรืองของแฟชั่นแบบ Fetish ความจงใจ “สลักริ้ว” ของรสนิยมแบบ Bad Taste กับอิมเมจของห้องเสื้อชั้นสูง เช่น บาลองเซียก้า จึงชวนให้ตั้งคำถามว่ารสนิยมที่ดีในแฟชั่นจริงๆ แล้วคืออะไร ตลอดจนการทบทวนหน้าที่ของแฟชั่นในฐานะ “วัตถุ” ที่นอกจากจะเป็นศูนย์รวมแห่งความปรารถนาแล้วยังเป็นเครื่องมือสะท้อนสังคมรวมทั้งกำหนดทิศทางการดำเนินชีวิตของมนุษย์ “แฟชั่น” จึงควรที่จะไม่ตกเป็นเครื่องมือของระบบใดๆ และยังคงถูกนำมาใช้ได้อย่างเฉียบคมในฐานะของการสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ของมนุษย์และความเป็นมนุษย์ภายในเครื่องแต่งกายนั้น โดยไม่หลงทางไปกับอิมเมจที่ถูกสร้างขึ้นมาภายใต้กลวงของทุนนิยม

6. บรรณานุกรม

- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2549). ลัทธิเศรษฐกิจการเมือง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- Fetishism. (2005). Retrieved April 10, 2017 from <http://www.encyclopedia.com/history/dictionaries-thesauruses-pictures-and-pressreleases/fetishism-overview>
- Fetishism. (2017). Retrieved April 10, 2017 from <http://science.jrank.org/pages/9365/Fetishism-Overview-Psychanalytic-Interventions.html>
- Greigh, Julian. (2011). Latex Fetish. Retrieved April 12, 2017 from <http://www.darkpassions.com/juliangreigh/latex-fetish/>
- Marxism. (2002). Retrieved April 11, 2017 from <https://www.cla.purdue.edu/english/theory/marxism/modules/marxfetishism.html>
- Object petit a. (2017). Retrieved April 11, 2017 from <http://cahiers.kingston.ac.uk/concepts/objet-petit-a.html>
- Steele, Valerie. (2017). Fetish Fashion. Retrieved April 13, 2017 from <http://fashion-history.loveto know.com/alphabetical-index-fashion-clothing-history/fetish-fashion>